

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО, ГОСПОДАРСЬКОГО
ТА АГРАРНОГО ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

*Матеріали науково-практичної конференції
(м. Харків, 20 листопада 2020 р.)*

*За редакцією д.ю.н., проф. Гетьмана А. П.,
д.ю.н., проф. Шульги М. В., д.ю.н., доц. Курман Т. В.*

Харків
«Юрайт»
2020

Збірник рекомендовано до друку
Вченою радою НДІ ПЗІР НАПрН України
(протокол № 7 від 19 листопада 2020 р.).

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Гетьман А. П.,
д-р юрид. наук, проф. Шульга М. В.,
д-р юрид. наук, доц. Курман Т. В.

3 68 **Актуальні** правові проблеми інноваційного розвитку агросфери:
збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Харків,
20 лист. 2020 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Кур-
ман. – Харків : Юрайт, 2020. – 464 с.
ISBN 978-966-2740-98-1

20 листопада 2020 року кафедрою земельного та аграрного права Націо-
нального юридичного університету імені Ярослава Мудрого разом з Науко-
во-дослідним інститутом правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України та Національною академією
правових наук України (відділення екологічного, господарського та аграр-
ного права) проведена науково-практична конференція.

Збірник містить тези наукових доповідей учасників науково-практичної
конференції.

Видання адресоване науковцям, фахівцям у галузі права, студентам
юридичних вищих навчальних закладів та всім, хто цікавиться питаннями
аграрного законодавства і аграрного права України.

ISBN 978-966-2740-98-1

УДК 349.42
© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2020
© НДІ ПЗІР НАПрН, 2020
© «Юрайт», оформлення, 2020

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю вас з початком роботи науково-практичної кон-
ференції «Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку
агросфери»!

Проведення подібних заходів спільними зусиллями кафедри зе-
мельного та аграрного права Національного юридичного універ-
ситету імені Ярослава Мудрого та Національної академії правових
наук України, зокрема, НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку стало гарною традицією, яка, безумовно, триватиме й на-
далі. Разом з тим тема сьогоднішньої конференції набуває особли-
вого значення, адже стосується надзвичайно важливого питання
для всієї України, для її сталого розвитку та соціально-економіч-
ного зростання, а саме – проблеми інноваційного розвитку агрос-
фери.

Агросфера традиційно вступає сферою концентрації продо-
вольчого, екологічного, земельного, соціального та інших інтересів
як держави, так і її населення. На сьогодні сільське господарство
України – потужний, орієнтований на експорт сектор національної
економіки, що значною мірою забезпечує формування ВВП нашої
держави. Проте його подальший розвиток, без сумніву, неможли-
вий без запровадження інноваційних механізмів і технологій, як у
сферу виробництва сільськогосподарської продукції, так і в інші
сфери: переробки, зберігання, логістики, транспортування, марке-
тингу тощо. Лише інноваційний розвиток аграрного виробництва й
агросфери в цілому здатний забезпечити конкурентоспроможність
продукції національних аграрних товаровиробників, розв'язання
наявних екологічних проблем у сфері сільськогосподарського ви-
робництва, а також сталий розвиток сільських територій.

На даний час, законодавство у сфері агроінноваційного роз-
витку характеризується фрагментарністю, декларативністю та,
як засвідчують фахівці, низькою ефективністю. Отже, юридична
наука не може стояти осторонь вирішення вказаних проблем, на-
впаки, вона має стати флагманом у процесі їх вирішення, запро-
понувавши правові механізми ефективного і дієвого забезпечення

Глібо С.В.,

Директор науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доцент кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Внукова Н. М.,

Провідний науковий співробітник науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, професор кафедри банківської справи і фінансових послуг ХНЕУ

Подрез-Ряполова І. В.,

Науковий співробітник науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА АГРАРНОЇ СФЕРИ ОКРЕМИХ ОТГ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В основу аналізу покладені дані Стратегії розвитку Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ) на 2018–2025 роки, Стратегії розвитку Малоданилівської селищної об'єднаної територіальної громади на період до 2025 року, інформація, що міститься у відкритих джерелах, доступ до якої є вільним, інформація, отримана під час проведення експертних інтерв'ю з керівниками об'єднаних територіальних громад, а також проведено SWOT-аналіз участі об'єднаних територіальних громад у сфері господарювання, зокрема, визначені сильні та слабкі сторони визначених ОТГ Харківської області та наявні можливості та загрози розвитку.

В науковій літературі зверталася увага на необхідність удосконалення законодавства, яке регулює місцеве самоврядування та його участь у реалізації інноваційної політики [1]. Особливо розглядалися питання адміністративно-правового регулювання агро-

промислового комплексу України, як зазначені правові проблеми підіймалися питання спроможності місцевих органів влади створювати інфраструктуру підтримки підприємництва [3] та організувати господарську діяльність на території ОТГ [4].

Саме сучасне законодавче рішення адміністративно-територіальної реформи місцевих органів влади та формування ОТГ ставить питання щодо методів аналізу, формулювання завдань щодо правильного забезпечення функціонування ОТГ, розвитку на їх території господарської діяльності в тому числі в аграрній сфері.

Оцінка та аналіз перспективи розвитку Нововодолазької та Малоданилівської селищних ОТГ, визначення ефективності розвитку аналізованої об'єднаної територіальної громади здійснено з використанням програмного забезпечення – Decision Making Helper.

Стисла характеристика Нововодолазької ОТГ. З 24 січня 2017 року Нововодолазька селищна рада відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» об'єднана у Нововодолазьку селищну об'єднану територіальну громаду зі Знамянською, Одринською, Ордівською, Сосонівською та Староводолазькою сільськими радами.

Ключовими та інвестиційно привабливими видами господарської діяльності на території Нововодолазької ОТГ є харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів, оптова торгівля і посередництво в торгівлі, фінансова діяльність, туризм (розвиток готельної інфраструктури).

Кількості малих підприємств Нововодолазької ОТГ до загальної кількості суб'єктів господарювання Нововодолазької ОТГ складає 11 %; кількості середніх підприємств Нововодолазької ОТГ до загальної кількості суб'єктів господарювання Нововодолазької ОТГ складає 1 %; кількості ФОП Нововодолазької ОТГ до загальної кількості суб'єктів господарювання Нововодолазької ОТГ складає 88 %.

Показник частки підприємців свідчить про активність мешканців громади у веденні власного бізнесу. Однак, одним із основних питань, яке потребує вирішення, є питання формування сприятливого середовища для малого та середнього підприємництва на території громади. Основним інструментом для якісної інформаційно-консультативної допомоги МСП може виступати створення

офісу підтримки розвитку підприємництва, організація тренінгів підприємців шляхом залучення спеціалістів різних сфер, семінарів для представників МСП. Ще одним потужним важелем розвитку МСП в межах Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади може виступати створення організації для стимулювання інвестицій та економічних відносин, в тому числі в аграрній сфері.

В результаті оцінки перспектив розвитку Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади за допомогою використання програмного забезпечення Decision making Helper встановлено: враховуючи вищевказані показники визначеного спектру критеріїв, бажано посилювати критерій значимості малого бізнесу як напрямку розвитку громади. При цьому важливим моментом є врахування регіональних особливостей розвитку малого підприємництва, соціально-економічної ситуації, стану виробничої інфраструктури і низки інших чинників. Для цього повинні розроблятися відповідні програми щодо розвитку малого та середнього підприємництва.

Ключовими та інвестиційно привабливими видами господарської діяльності на території Нововодолазької селищної об'єднаної громади є харчова промисловість та переробка сільськогосподарських продуктів, оптова торгівля і посередництво в торгівлі, фінансова діяльність, туризм (розвиток готельної інфраструктури).

Інфраструктура мережі торгівлі громади складається з одного ринку (продовольчий), 6 супермаркетів, 107 магазинів і 126 кіосків. Сфера ресторанного господарства та громадського харчування представлена 12 об'єктами.

Туристична інфраструктура Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади складається з природних заказників, однак відсутня прозорість щодо доступу до відповідних даних.

Ключовими та інвестиційно привабливими видами господарської діяльності на території ОТГ є розробка туристичних маршрутів та зелений туризм.

Окремими науково-практичними рекомендаціями щодо перспектив розвитку ОТГ є:

Застосування кластерного підходу до розвитку ОТГ: створення кластерів (туристичних, промислових, тощо, проведення консуль-

тативної роботи в громаді щодо порядку створення та реалізації кластерних проєктів).

Рекомендовано розробити комплексну програму розвитку малого та середнього підприємництва на 2021–2025 роки з визначенням мети, завдань та шляхів розв'язання проблем у сфері малого та середнього підприємництва територіальної громади, виходячи із реальної ситуації в соціально-економічній сфері.

Стисла характеристика Малоданилівської ОТГ. Малоданилівська селищна об'єднана територіальна громада – перша об'єднана громада у Дергачівського району Харківської області, яка була створена 12 липня 2017 року шляхом прийняття рішень «Про добровільне об'єднання територіальних громад» Малоданилівською селищною та Черкасько-Лозівською сільською радами.

Майже 60% земельного фонду громади – землі сільськогосподарського призначення, що визначає основний напрямок економічної діяльності громади – виробництво сільськогосподарської продукції.

Співвідношення кількості малих підприємств Дергачівського району до загальної кількості малих підприємств Харківської області складає 1,95 %; кількості середніх підприємств Дергачівського району до загальної кількості середніх підприємств Харківської області складає 3,30 %; кількості ФОП Дергачівського району до загальної кількості ФОП Харківської області складає 2,74 %. Відповідно спостерігаються низькі показники щодо кількості фізичних осіб-підприємців.

Основні критерії оцінки ефективності розвитку об'єднаної територіальної громади:

- Соціальний розвиток (освіта, соціально-духовна сфера, фізична культура і спорт, охорона здоров'я);
- Транспорт.
- Малий та середній бізнес

Висновки в результаті оцінки перспектив розвитку Малоданилівської селищної об'єднаної територіальної громади за допомогою використання програмного забезпечення Decision making Helper:

Враховуючи вищевказані показники визначеного спектру критеріїв, бажано посилювати критерій соціального розвитку, проте

необхідно зазначити, що розвиток малого бізнесу та транспортної інфраструктури також мають відносно великий відсоток щодо необхідності розвитку.

Основними видами господарської діяльності на території ОТГ є оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, сільське господарство.

Інвестиційно привабливими видами господарської діяльності на території Малоданилівської селищної об'єднаної територіальної громади Дергачівського району Харківської області є туризм (розвиток зеленого туризму), розвиток малого та середнього фермерства, переробна галузь, розвиток альтернативної енергетики та забезпечення еколого-енергетичної безпеки.

На території Малоданилівської селищної об'єднаної територіальної громади Дергачівського району Харківської області необхідно створити Центр надання адміністративних послуг. Малоданилівська селищна рада розробляє програму рекомендаційного характеру на 2020 рік з підтримки малого та середнього бізнесу.

Існують проблемні питання щодо ефективного управління земельними ресурсами і використанні земель.

Наявність зазначеної проблеми не може привести до сталого розвитку території громади. Реалізація реформи децентралізації влади потребує реформування системи управління земельними ресурсами на території Малоданилівської селищної об'єднаної територіальної громади з розробкою комплексних схем зонування території, її кадастрового поділу, встановлення меж населених пунктів та нормативної грошової оцінки земель. Необхідно створити цифрову карту розподілу земельних угідь з чітко визначеними межами масивів та окремих земельних ділянок на базі існуючих геоінформаційних систем.

Науково-практичні рекомендації щодо перспектив розвитку ОТГ. Прийняття відповідних змін в нормативно-правових актах та рішень ОТГ щодо створення обов'язкових елементів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва: Центру з надання кваліфікованих консультаційних послуг, Центрів з підтримки та розвитку малого бізнесу, Центру надання адміністративних послуг в адміністративних центрах районів або в великих ОТГ

з дистанційним та іншими формами обслуговування прилеглих ОТГ.

Закріплення в нормативно-правових актах можливостей та підтримки застосування кластерного підходу до розвитку ОТГ: створення кластерів (аграрних, туристичних, промислових, тощо, проведення консультативної роботи в громаді щодо порядку створення та реалізації кластерних проєктів).

Перелік використаної літератури:

1. Петришина, М. О. (2013). Загальні засади запровадження інноваційної моделі розвитку української держави: муніципальний аспект. *Право та інновації*, (4), 15-26.
2. Іванова, Г. С. (2018). Агропромисловий комплекс України – об'єкт адміністративно-правового регулювання: проблемні питання. *Право та інновації: наук.-практ. журнал. Харків: Право*, (1), 21.
3. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект) / [С. В. Глібка, Ю. Є. Атаманова, О. В. Черкасов та ін.]; за ред. С. В. Глібка. – Харків: Право, 2018 – 96 с.
4. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області: наук.-практ. посіб./ за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. – Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. – 88 с.
5. Стратегія розвитку Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади на 2018-2025 роки. URL:http://vodolagagromada.gov.ua/files/docs/2018/2644_STRATEGIYA_ROZVIT-KU_20182025.pdf.